T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ADANA VALİLİĞİ

AİLE VE NÜFUS ON YILI
2024 - 2035

T.C.

ADANA İL OTİZM REHBERİ

Otizm Bozukluğu Olan Bireylerin
Aileleri İçin

ADANA AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜ

2026

Farklılıkları
sevgiyle karşılamak,
güçlü bir toplumun temelidir!

Bu rehber bilgilendirme amaçlıdır, nihai uygulamalarda ilgili mevzuat esas alınır.

ADANA İL OTİZM REHBERİ

2026

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

2. MİSYON

3. VİZYON

4. OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB)

5. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

5.1. Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

5.2. Adana İl Sağlık Müdürlüğü

5.3. Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğü

5.4. Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

5.5. Adana Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü (İŞKUR)

5.6. Adana İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

5.7. Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü (ÇÜ Hastanesi ve İlgili Bölümler)

5.8. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi(ATÜ)

6. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: YEREL YÖNETİMLER

6.1. Adana Büyükşehir Belediye Başkanlığı

7. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

7.1.Otizm Barış Derneği

8. ENGELLİ BAKIM HİZMETLERİ VE SOSYAL YARDIMLAR

8.1. Dönemsel Ayni ve Nakdi Sosyal Yardım Modelleri

9. ENGELLİ HAKLARI

9.1. Engellilerin Eğitimine Yönelik Haklar

9.2. Engellilerin İstihdamına Yönelik Haklar

9.3. Vergi İndirimleri ve Muafiyetler

9.4. Diğer Hizmetler – İndirim ve Muafiyetler

9.5. Spor Alanında Tanınan Hak ve Ayrıcalıklar

KISALTMALAR

ASHB: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHİM: Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BÖGV: Belirgin Özel Gereksinimi Vardır
BSHD: Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı
ÇÖZGER: Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu
EKK: Engelli Kimlik Kartı
ESKR: Engelli Sağlık Kurulu Raporu
EKPSS: Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı
İŞKUR: Çalışma ve İş Kurumu
KYK: Kredi Yurtlar Kurumu
MEB: Millî Eğitim Bakanlığı
MTV: Motorlu Taşıtlar Vergisi
MYTB: Mesleki Yeterlilik Test Bataryası
OSB: Otizm Spektrum Bozukluğu
ÖKGV: Özel Koşul Gereksinimi Vardır
ÖSYM: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖTV: Özel Tüketim Vergisi
RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
SHM: Sosyal Hizmet Merkezi
SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
UOEP: Ulusal Otizm Eylem Planı

1. GİRİŞ

Adana ilinde, Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireyler ile ailelerine yönelik sağlanan hizmetlerin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar, II. Ulusal Otizm Eylem Planı'nın (UOEP) (2023–2030) ortaya koyduğu vizyon ve hedefler çerçevesinde sistemli bir hale getirilmiştir. Ailelerin ihtiyaç duydukları kamu hizmetlerine süratli, eksiksiz ve net bir şekilde ulaşmalarını temin etmek; hizmete yönlendirme aşamalarını pratikleştirmek ve kurumlar arası koordinasyonla bütünleşik bir hizmet modeli inşa etmek maksadıyla, Adana İl İzleme ve Değerlendirme Komisyonu ile bağlı Alt Komisyonları çalışmalarına aralıksız devam etmektedir. Bu doğrultuda; OSB'li bireylerin kapsayıcılık prensibiyle, herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmaksızın erken teşhis, erken müdahale, eğitim, sağlık, bakım, sosyal hizmet, danışmanlık ve aile desteği gibi alanlardaki hizmetlere erişiminde kurumsal kapasiteyi geliştiren politikalar temel hedefler olarak benimsenmiştir. Bu hedeflerden olan "Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek" başlığı altındaki eylemlerden "OSB Tanısı Alan Bireylerin Aileleri İçin Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı" projesi, Bakanlığımızın koordinasyonunda Adana ilimizde de hayata geçirilmiştir. Yürütülen bu çalışmalar bağlamında; OSB'li bireylerin ailelerinin desteklenerek güçlendirilmesi, doğru bilgiye ulaşımın düzenli bir işleyişe oturtulması, ailelere ihtiyaç duydukları her adımda rehberlik edilmesi ve bürokratik işleyişte yaşanan sıkıntıların en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Sunulan tüm kamu hizmetlerinin aileler açısından çok daha ulaşılabilir, şeffaf ve devamlılık arz eden bir yapıya dönüşmesi gayesiyle İl Otizm Hizmet Rehberi'nin hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

2. MİSYON

Adana ilinde OSB tanısı almış bireylerin ailelerine yönelik bilgilendirme, rehberlik, destek ve kurumsal yönlendirme süreçlerini daha etkin hale getirmek; ailelerin kamu kurumlarınca sunulan hizmetlere erişimini pratikleştirmek; sosyal hizmet, özel eğitim, sağlık ve rehabilitasyon faaliyetlerinin aile odaklı bir anlayışla bütünleşik yürütülmesini sağlamak; her ailenin gereksinim duyduğu bireysel danışmanlık hizmetlerine kesintisiz bir biçimde ulaşabilmesine zemin hazırlamak ve II. Ulusal Otizm Eylem Planı'nın aile yapısını güçlendirmeyi amaçlayan hedeflerini yerel düzeyde işlevsel kılmaktır.

3. VİZYON

OSB'li bireylere sahip ailelerin ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi, hizmet ve yönlendirme mekanizmasına güvenli, süratli ve engelsiz bir şekilde erişebildiği; kurumsal hizmetlerin birbirini destekleyici nitelikte sunulduğu ve ailelerin toplumsal hayata katılımının güçlü biçimde teşvik edildiği; Adana'nın ulusal düzeyde emsal teşkil edecek kapsayıcı, ulaşılabilir ve sürdürülebilir bir aile destek modeli ortaya koyduğu bir kurumsal yapı inşa etmektir.

Bu doğrultuda, Adana'nın otizm alanında aile merkezli yaklaşımların odak noktasını oluşturduğu; güçlü, sistematik ve verimli bir yerel hizmet modeliyle Türkiye genelinde örnek bir şehir konumuna gelmesi hedeflenmektedir.

OTİZMİ
ERKEN FARK ET
ÇOK YOL AL!

ADANA İL OTİZM REHBERİ

4. OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB)

II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023-2030) kapsamında yer alan bilgiler ışığında otizm spektrum bozukluğu; temelde bulguları yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan, sosyal ve iletişimsel alanda belirgin yetersizliklerin yanı sıra sınırlı, tekrarlayıcı hareketler ve ilgi alanları ile karakterize nörogelişimsel bir farklılık olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamayla bireyin toplumsal etkileşim süreçlerindeki özgün yapısına dikkat çekerken, durumun hem tıbbi hem de sosyal boyutuyla insan çeşitliliğinin bir parçası olarak kabul edilmesinin önemini vurgular. Bu farklılık, sadece davranışsal bir özellik değil, bireyin psikolojik, biyolojik ve gelişimsel süreçlerini doğrudan etkileyen klinik bir tabloyu ifade etmektedir.

Çoğunlukla üç yaş öncesinde klinik görünüm kazanan OSB; belirgin sosyal etkileşim ve iletişim aksaklıklarının yanı sıra sosyal davranış örüntüleri, dilin gelişimi, bilişsel/algısal fonksiyonlar ile sınırlı, monoton ve tekrarlayıcı nitelikteki davranışlar ve ilgi odaklarıyla ayırt edilir. Ömür boyu devam eden bu tablo, semptomların yansıması ve ağırlığı yönünden bireyden bireye çeşitlilik arz edebilmekte; hafif varyasyonlardan ağır klinik tablolara kadar uzanan bir yelpazede seyredebilmektedir. Bu niteliği sebebiyle OSB, gelişimsel nörobiyolojik bir bozukluk olarak kabul görmektedir.

Günümüz tıp dünyasında OSB teşhisinin kesin olarak konulmasını sağlayan laboratuvar tabanlı tıbbi bir test mevcut değildir. Teşhis süreçleri, ilgili branş hekimlerince gerçekleştirilen otizme spesifik davranışsal analizler ve gözlemler neticesinde netleştirilmektedir. Klinik tanı koyma yetkisi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi uzmanlarındadır. Güncel bilimsel veriler ışığında OSB, medikal müdahalelerle tamamen ortadan kaldırılabilen bir hastalık niteliği taşımaktadır. Öte yandan, bozukluğun etiyolojisinde genetik, çevresel faktörler ve ailesel bileşenlerin kombine bir şekilde rol oynadığı değerlendirilmektedir.

OSB'nin görülme sıklığı toplumlara ve ülkelere göre değişkenlik arz etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri tarafından paylaşılan verilere göre, 2023 senesinde her 36 çocuktan birine OSB tanısı konulmuşken, 2025 yılı verilerinde bu sıklığın her 31 çocukta bire yükseldiği kaydedilmiştir. Cinsiyete göre dağılım incelendiğinde erkek/kız oranının tahminen 4/1 seviyesinde seyrettiği, yani erkek cinsiyette görülme sıklığının daha yüksek olduğu; fakat kız çocuklarında tablonun ekseriyetle daha ağır bir seyir izleyebildiği belirtilmektedir. Ülkemizde ise OSB yaygınlık oranlarını net olarak ortaya koyan kapsamlı ve güncel bir epidemiyolojik çalışma henüz yer almamaktadır.

OSB klinik yönetiminde erken teşhis ve zamanında müdahale hayati bir fonksiyon üstlenmektedir. Bilhassa doğum sonrasındaki 12-18 aylık periyotta gözlemlenebilecek belirtilerin titizlikle takip edilmesi, erken teşhis süreçlerine doğrudan zemin hazırlamaktadır. Erken tanı konulmasıyla eş zamanlı olarak başlatılan eğitsel ve gelişimsel müdahale protokolleri, çocuğun çok yönlü gelişim alanlarının desteklenmesinde birincil derecede belirleyici olmaktadır.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
İL MÜDÜRLÜĞÜ

5. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

5.1. Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

5.1.1. Engelli Evde Bakım Hizmeti

Evde bakım yardımı; bakıma muhtaç durumdaki engelli vatandaşların şahsi bakım ile psikososyal destek gereksinimlerinin, alıştıkları sosyal ve fiziki ortamdan koparılmaksızın, kendi aile ortamlarında karşılanmasını hedefleyen bir sosyal hizmet modelidir.

Başvuru İçin Gerekli Belgeler

- Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) vatandaşları için kimlik kartı; yabancı uyruklu kişiler için ise ikamet izni ile yabancı kimlik numarası,
- Engelli Sağlık Kurulu Raporu (ESKR),
- Aynı hanede ikamet eden tüm bireylerin gelir ve varlık durumlarına yönelik yazılı beyanları ile bu beyanları destekleyen resmi evraklar,
- Hanede yaşayan ve 18 yaşını doldurmuş olup; akıl sağlığı yerinde olmama veya akıl zayıflığı gibi nedenlerle kendi işlerini yürütemeyen, korunma ve bakımı adına devamlı yardıma ihtiyaç duyan ya da çevre güvenliğini riske atan sebeplerle kısıtlanması gereken engelli bireyler için ilgili mahkemelerce verilmiş vesayet/vasi tayini kararı ya da tevzi formu,
- Açık rıza belgesi,
- Lüzumu halinde, engelli birey ya da hane halkı hakkında verilmiş boşanma ilamı veya boşanma davasının sürdüğünü gösteren resmi evrak,
- Gerekli görülmesi durumunda, hanede eğitim hayatı devam eden bireylerin öğrenim durumlarını gösterir öğrenci belgesi,
- Hane halkının genel gelir, ikamet ve sağlık şartlarının tespiti yönünde ihtiyaç duyulabilecek diğer her türlü destekleyici evrak.

Vasilik İşlemleri

- Mahkeme kanallı vasi kararı, yalnızca hakkında resmi bir kısıtlılık hükmü bulunan kişiler için talep edilebilir. Birey hakkında bir kısıtlama kararı bulunmuyorsa, sadece 18 yaşından büyük ve ağır engelli olması gerekçesiyle vasilik belgesinin ibrazı zorunlu değildir. Bu doğrultuda, reşit olmuş ve ağır engelli statüsündeki her bireye kendiliğinden vasi atanması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır.
- Evde bakım yardımından faydalanmak isteyen bakıcı adayı, Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen "akraba" tanımının dışında kalıyorsa, bu kişiden vasilik belgesi talep edilmesi mevzuat gereği zorunludur.

Hizmetten Yararlanabilecek Bireyler

- 18 yaşından büyük engelli bireylerin sağlık kurulu raporlarında "ağır engelli" ya da "tam bağımlı" ibaresinin yer alması,
- 18 yaşından küçük engelli çocukların raporlarında (ÇÖZGER) "Çok İleri Düzeyde Özel Gereksinimi Var", "Belirgin Özel Gereksinimi Var" veya "Özel Koşul Gereksinimi Var" değerlendirmelerinden en az birinin bulunması,
- Hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir miktarının, net asgari ücret tutarının 2/3'lük kısmından daha az olması durumunda, ilgili hanede engelliye bakım sağlayan aile fertleri veya yakınları bu yardımdan faydalanabilir *(2026 senesi için belirlenen sınır tutar: 18.717,00 TL)*.

Başvuru Merkezi: Engelli bireyin resmi olarak ikamet ettiği ilçede bulunan Sosyal Hizmet Merkezine (SHM) müracaat edilir.

Sosyal Hizmet Merkezleri İletişim Bilgileri
Ceyhan Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Ulus Mah. Doktor Mehmet Doğan Sok. No:18 Ceyhan/ADANA
Telefon: 0 (322) 611 33 53

Çukurova Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Fatih Mahallesi 73123 Sokak No:11 Seyhan/ADANA
Telefon: 0 (322) 261 50 04 – 05

Kozan Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Karacaoğlan Mah. 11053 Sok. No:2/A Kozan/ADANA
Telefon: 0 (322) 516 54 55 - 0 (322) 516 55 56

Saimbeyli Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: İslam Mah. Şehit Ufuk Çınar Cd. No:3/202 Saimbeyli/ADANA
Telefon: 0 (322) 761 30 44

Sarıçam Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Mehmet Akif Ersoy Mahallesi Sezai Karakoç Bulvarı No:74-A Sarıçam / ADANA
Telefon: 0 (322) 504 11 33

Seyhan Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Yenibaraj Mahallesi 68020 Sokak No:2 İç Kapı No: 1 Seyhan/ADANA
Telefon: 0 (322) 261 16 00-01

Yüreğir Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Adres: Cumhuriyet Mahallesi 788 Sokak 10/A Yüreğir/Adana
Telefon : 0 (322) 324 02 42

5.1.2. Yatılı Bakım Hizmetleri
5.1.2.1. Resmi Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri
Hizmet Kapsamı
• Adana ilinde, ruhsal ya da zihinsel engelli bireylere hizmet veren Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır. Sunulan Hizmetler Engelli bireylere; yaş, cinsiyet ve engel durumu göz önünde bulundurularak bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunulmaktadır. Adana Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde hafif-orta zihinsel engel grubundaki (+13 yaş) erkek bireylere hizmet verilmektedir.

Hizmetten Yararlanabilecek Bireyler
Adana ilinde zihinsel engeli nedeniyle günlük hayatın tekrar eden gereklerini yerine getiremeyecek durumda olan engelli bireyler, Adana ilinde ve Türkiye genelinde hizmet veren resmi bakım ve rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilir.

Başvuru İçin Gerekli Belgeler:
- Zihinsel Engelli Sağlık Kurulu Raporu,
- Bireyin yaş grubuna uygun kabul şartları,
- Resmi Bakım Tedbiri Kararı,

- Yatılı ve devamlı bakım adına kuruluşa yerleştirilecek 18 yaş altı engelli çocuklar için mahkemelerden alınacak korunma altına alma ve bakım merkezine yerleştirme ilamı (velayet altında değilse ayrıca vesayet altına alınma ve vasi tayini kararı),
- 18 yaşını doldurmuş olup, akıl hastalığı ya da zayıflığı sebebiyle kendi işlerini yürütemeyen, korunması adına sürekli yardıma muhtaç olan veya çevre güvenliğini tehlikeye atan kısıtlı adayları için mahkemelerce verilmiş kısıtlanma ve bakım kuruluşuna yerleştirme kararı ile vasi atama kararı,
- Atanan vasinin resmi dilekçesi,
- Aynı evde ikamet eden aile fertlerinin mali ve mülki durumlarına dair yazılı beyanları ile bu durumun resmi evrakları,
- Kurum meslek elemanlarınca tanzim edilen Sosyal İnceleme Raporu,
- T.C. Kimlik Kartı.

Başvuru Merkezleri: Başvurular, Adana ASHİM ya da SHM tarafından kabul edilmektedir.
Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İletişim Bilgileri
Adres: Şehitler Bulvarı Toros Mahallesi 78029 Sokak No: 3 Çukurova/ADANA
Telefon: 0 (322) 458 84 24

Adana Karaisalı Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü: 13 yaş ve üzeri, orta düzey zihinsel engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan resmi bir kuruluştur.
Adres: Çeçeli Mahallesi, Aytaç Durak Caddesi, No:15 Karaisalı/ADANA
Telefonu: 0322 551 20 55

5.1.2.2. Özel Bakım Merkezleri

Özel Bakım Merkezleri; engelli statüsündeki bireylere yatılı ya da gündüzlü hizmet sunmak üzere gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri eliyle açılan, denetim yetkisi Adana ASHİM bünyesinde olan ve bakıma muhtaç engellilerin bakım maliyetleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından finanse edilen sosyal hizmet kurumlarıdır.

Hizmet Kapsamı: Özel Bakım Merkezlerinde engellilere; yaş, cinsiyet ve engel durum özellikleri dikkate alınarak bakım ve rehabilitasyon süreçleri uygulanır. Adana il genelinde Bakanlık onaylı ve denetimli olarak Ruhsal ve Zihinsel engelli bireylere hizmet sunan Özel Bakım Merkezleri faaliyet göstermektedir.

Hizmetten Yararlanabilecek Bireyler: Sağlık Kurulu Raporunda "ağır engelli" veya "tam bağımlı" olduğu tescillenen ve ev içindeki kişi başı aylık geliri asgari ücret net tutarının 2/3'ünden az olan engelliler, "Ücreti Bakanlıkça Karşılanan Engelli" statüsüyle bu özel merkezlerden yararlanabilir *(2026 yılı için tavan ücret: 18.717,00 TL).*
Bu şartları taşıyarak merkeze kabulü yapılan bireylerin bakım giderleri, mevzuat çerçevesinde Bakanlık tarafından karşılanır. Ayrıca kurumda kalan engellilerin kişisel durumları ve maddi şartları esas alınarak, kanuni usuller doğrultusunda giyim yardımı ve periyodik harçlık ödemeleri de gerçekleştirilmektedir.

Başvuru Merkezleri: Özel bakım merkezlerinin sunduğu hizmetlerden faydalanmak adına Adana ASHİM'e ya da bağlı SHM'lere müracaat edilmesi gerekmektedir.

Başvuru İçin Gerekli Belgeler:

- T.C. Kimlik Numarası beyanı,
- Engelli Sağlık Kurulu Raporu,
- İlgili mahkeme ilamları (yerleştirme kararı ve vesayet belgesi),
- Kuruluşa yerleştirilecek 18 yaşından küçük engelliler için mahkemeden alınmış koruma altına alınma ve kuruma yerleştirilme kararı (velayet dışındakiler için vasi kararı),
- 18 yaş üstü olup akıl sağlığı problemleri yüzünden kendi işlerini göremeyen veya çevre güvenliği açısından kısıtlanması zorunlu olan engelliler adına mahkemece tanzim edilmiş kısıtlılık, kuruma yerleştirme ve vasilik kararı,
- Atanan vasiye, engelliyi özel ya da resmi bir kuruma yerleştirebilmesi için mahkemece verilmiş izin/yetki belgesi,
- Aynı hanede yaşayanların gelir ve varlık durumuna dair yazılı beyan ve taahhüt belgeleri (ücretsiz statüde faydalanacak olanlar için),
- Engelli bireye ait 2 adet vesikalık fotoğraf,
- Anne babanın boşanmış olması hâlinde, boşanmaya ilişkin mahkeme kararı,
- Bakım ücreti Bakanlıkça ödenecek olan yabancı uyruklu engelli bireyler için yabancı kimlik numarası beyanı ve varsa oturma izni belgesi.

Hizmet Sunan Özel Bakım Merkezleri:

Özel Çukurova Bakım Merkezi Seyhan Şubesi: 19 yaş ve üzeri, zihinsel engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Yeşiloba Mah. 46180 Sok. No:18 Seyhan/Adana
Telefon: 0535 047 51 06

Özel Çukurova Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, ruhsal engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Karslılar, 82120. Sk. no:3, 01170 Çukurova/Adana
Telefon: 0535 047 51 04

Özel Ata Köşkü Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, zihinsel engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Bayram Hacılı Mah. 1317 Sk. No:1A/1 Sarıçam/ADANA
Telefon: 0534 593 95 31

Özel Ata Köşkü Canev Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, ruhsal engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Yeşiltepe Mah. 158 (2855) Sk. No:1 Sarıçam/Adana
Telefon: 0534 593 95 28

Özel Selahattin Eyyubi Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, ruhsal engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli

bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Yavuz Sultan Selim Mah., Kozan Yolu Bulvarı No: 367 Sarıçam / Adana
Telefon: 0553 372 01 25

Özel Eyşan Gül Hanım Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, ruhsal engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Haydaroğlu Mah. 252. Sok. No:11, 01390 Yüreğir / Adana
Telefon: 0507 820 22 85

Özel Marin Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, bedensel engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Yeşiloba, 46199. Sk. No:16/B, 01100 Seyhan/Adana
Telefon: 0530 281 47 01

Özel Tatlı Hayat Bakım Merkezi: 19 yaş ve üzeri, ruhsal engelli bireylerin bakımı amacıyla yatılı olarak hizmet veren ve denetimi ASHİM tarafından yapılan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin bakım ücretleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca karşılanarak hizmet sunan tüzel bir kuruluştur.
Adres: Toros Mahallesi 78061 sokak Arıyürek Apartmanı No:1 Çukurova/ADANA
Telefon: 0542 775 85 10

5.1.3. Gündüz Bakım Hizmetleri

Hizmet Kapsamı

Otizm ve zihinsel engel grubundaki çocuk ile yetişkin bireylerin sosyal hayata adaptasyonlarını sağlamak, becerilerini geliştirmek ve ailelerin dönemsel olarak rahatlamalarına imkan tanımak amacıyla İl Müdürlüğü koordinasyonunda veya yerel yönetimler/kamu kurumları iş birliğiyle gündüzlü hizmet atölyeleri ve etkinlik programları organize edilmektedir. Faaliyetler belirlenen gün ve takvimlerde, yarım gün veya saatlik periyotlar halinde sunulur. Etkinlik takvimi süresince özel eğitim içerikli çalışmalar, sosyal iletişimi ve etkileşimi güçlendirmeye yönelik bireysel ya da grup aktiviteleri ile beceri geliştirme atölyeleri uygulanır.

Hizmetten Yararlanabilecek Bireyler:

- ÇÖZGER veya Erişkin Engelli Sağlık Kurulu Raporu bulunan özel gereksinimli bireyler,
- Müracaatlar; ilgili gündüz merkezinin fiziki kapasitesi, planlanan faaliyetin niteliği ve oluşturulan grup dinamiklerine göre kurumsal olarak değerlendirilir.

Başvuru Merkezi: Yedipınar Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü

Yedipınar Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü: Bedensel ve zihinsel engelli çocuk ve gençlerle, onların ailelerini kucaklayan bir merkezdir. Merkez, engelli çocuk ve gençler için bir sosyal yaşam alanı, okul öncesi ve sonrası, boş zamanlarında geldikleri, özgürce oyun oynayıp rahatladıkları; maceralı oyun alanlarıyla güven duygularını geliştirdikleri, bağımsızlaştıkları, belirli zamanlarda düzenlenen etkinliklerle eğlendikleri, çeşitli gezi, sinema, tiyatro, piknik vb. etkinliklerle sosyal yaşamın içine girdikleri, kısacası yaşam sınırlarını genişlettikleri bir ortamdır.
Adres: Turgut Özal Bulvarı, Ramazanoğlu Cami Yanı, Çukurova/ADANA

Telefon: 0322 233 97 51

5.1.4. Danışmanlık Hizmetleri

5.1.4.1. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Aileleri İçin Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı

Hizmet Kapsamı

Bakanlığımız koordinasyonunda yürütülen "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı (2023-2030)" kapsamında; OSB tanısı almış kişilere hak temelli ve kapsayıcı bir modelle erken tanı, müdahale, bakım, eğitim, sosyal hizmet ve aile danışmanlığı sunulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda hayata geçirilen "Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı", ailelerin tanı sonrasında tesadüfi yöntemlerle değil, profesyonel ve sistematik bir yönlendirmeyle doğru kurumsal kaynaklara ulaşmasını amaçlar.
Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve bağlı SHM'ler bünyesinde yürütülen bu bütüncül modelde; ailelerin haklarını öğrenmesi, psikososyal güçlüklerin aşılması ve çocuğun potansiyelinin en üst düzeye çıkarılması hedeflenir. Süreç boyunca aileye mihmandarlık yapacak bir meslek elemanı (danışman) görevlendirilir; düzenli ev ziyaretleri, telefonla takip ve periyodik izlemeler gerçekleştirilir.

Hizmetten Yararlanabilecek Bireyler Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı kesinleşmiş olan bireylerin aileleri bu danışmanlık hizmetinden faydalanabilir.

Sunulan Hizmet Alanları:

- **Bilgilendirme Faaliyetleri:** OSB hakkında bilimsel ve doğru bilgilerin aktarılması; engelli hakları, engelli kimlik kartı, raporlama süreçleri ve mevzuat destekleri konusunda rehberlik yapılması.
- **Rehberlik Hizmeti:** Ailenin durum analizi yapılarak, çocuğun özel ihtiyaç durumuna göre en uygun eğitsel, tıbbi ve sosyal kurumlara kanalize edilmesi.
- **Yönlendirme Desteği:** Sağlık, eğitim, yerel yönetimler ve sosyal yardımlar arası bürokratik koordinasyonun kurulması, bürokratik sürenin kısaltılması.
- **Psikososyal Destek:** Tanı aşamasında ve sonrasında ailenin yaşadığı kriz, kaygı ya da tükenmişlik hissinin hafifletilmesi yönünde profesyonel rehberlik sunulması.
- **İzleme ve Takip:** Aile ile iki ayda bir telefon görüşmesi yapılması, yılda en az bir defa ev ziyareti gerçekleştirilmesi ve dinamik çalışma planının güncellenmesi.

Hizmetin İşleyiş Süreci

1. **Başvuru ve Tespit:** Aile kendi isteğiyle SHM'ye başvurur veya sistem üzerinden OSB tanılı çocuğu olduğu belirlenen aileye kurum tarafından ulaşılıp danışman atanır.
2. **İlk Telefon Görüşmesi:** Görevlendirilen danışman 10 gün içinde aileyi arayarak modeli tanıtır ve ev ziyareti için randevu oluşturur.

3. **İlk Ev Ziyareti:** Kısa sürede ziyaret yapılarak "Aile İhtiyaç Formu" doldurulur. Aile hizmeti almak istediğine dair dilekçesini sunar ve genel durum değerlendirilir.
4. **Sosyal İnceleme Raporunun Tanzimi:** Danışman elde ettiği verilere göre ailenin gereksinim haritasını netleştiren resmi raporu hazırlar.
5. **Aile Çalışma Planının Hazırlanması:** Haklar, eğitim, sosyal yardımlar ve psikososyal destek başlıklarını içeren ortak bir eylem planı aileyle birlikte oluşturulur.
6. **Uygulama ve Periyodik İzleme:** İki ayda bir telefonla takip, yılda en az bir defa ev ziyareti ve ihtiyaç durumunda daha sık temas kurularak süreç işletilir. Hizmet planı her gelişimde revize edilir.
7. **Hizmetin Devamı veya Sonlandırılması:** Her yılın Kasım ayında aileden hizmete devam isteyip istemediğine dair dilekçe alınır. Aile istemezse veya belirlenen çalışma hedeflerine tam olarak ulaşılmışsa süreç sonlandırılır. Aile ileride tekrar başvuru yapma hakkına sahiptir.

Başvuru İçin Gerekli Belgeler:
- 18 yaş altı bireyler için ÇÖZGER; 18 yaş ve üzeri bireyler için Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu,
- T.C. Kimlik Kartı fotokopisi,
- Hizmetten yararlanma talebini içeren Başvuru Dilekçesi.

Başvuru Merkezi: İkametgah adresinin bağlı bulunduğu **Sosyal Hizmet Merkezine (SHM)** ya da İl Müdürlüğüne müracaat edilir.

5.1.5. Diğer Hizmetler

Engelli Kimlik Kartı

Hizmet Kapsamı: Engelli bireylere tanınan hak ve hizmetlerden yararlanılabilmesi amacıyla engelli bireylere kimlik kartı verilir.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler:
- Sağlık kurulu raporu neticesinde %40 ve üzerinde engellilik oranı tescil edilen tüm vatandaşlarımıza bu kart verilir.
- 18 yaşından küçük çocukların durumlarında, ÇÖZGER yönetmeliği hükümleri uyarınca raporda aşağıdaki ifadelerden en az birinin yer alması zorunludur:
    - Hafif Düzeyde ÖGV (%40-49)
    - Orta Düzeyde ÖGV (%50-59)
    - İleri Düzeyde ÖGV (%60-69)
    - Çok İleri Düzeyde ÖGV (%70-79)
    - Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (%80-89)
    - Özel Koşul Gereksinimi Vardır (%90-99)

Başvuru İçin Gerekli Belgeler:
- 2 adet güncel vesikalık fotoğraf,
- Nüfus cüzdanı/kimlik kartı fotokopisi,
- ÇÖZGER ya da Erişkinler İçin Sağlık Kurulu Raporunun aslı veya onaylı örneği.

Başvuru Merkezi: Engelli bireyin ikametinin bulunduğu yerdeki Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne, Sosyal Hizmet Merkezlerine (SHM) ya da dijital olarak **e-Devlet Kapısı** üzerinden başvuru gerçekleştirilebilir.

ALO 183 Hizmeti

Hizmet Kapsamı: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çağrı merkezlerinden ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattı aracılığı ile aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi

yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca ihmal, istismar ve şiddet vakaları veya töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için tedbir mahiyetindeki ihbarlar da alınmakta, durumun aciliyeti göz önünde bulundurularak vakanın bulunduğu ilde görevli il icapçısı ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler:
Çağrı merkezine, ASHB hizmet modelleri kapsamında başvuru yapan tüm vatandaşların başvuruları değerlendirilmektedir.

Başvuru Merkezi:
Alo 183 Hattı 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet vermektedir.

- Alo 183 Hattına yurt içinden yapılan aramalar ücretsizdir.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

5.2. Adana İl Sağlık Müdürlüğü

Otizmli Bireylere Sunulan Sağlık Hizmet Modelleri

- Otizm Tarama ve Takip Programı
- Evde Sağlık Hizmetleri
- Engelli Diş Polikliniği Uygulamaları

Hizmet Sunan Sağlık Kuruluşları Bilgileri

• 1.Basamak Sağlık Hizmetleri (Aile Sağlığı Merkezleri: Otizm Tarama ve Takip Programı)
• 2.Basamak Evde Sağlık Hizmetleri (Seyhan Devlet Hastanesi, Yüreğir Devlet Hastanesi)
• 3.Basamak Adana Şehir Eğitim Araştırma Hastanesi bünyesinde kurulan ÇÖZGEM Birimi (Çok Disiplinli Çocuk ve Genç Ruh Sağlığı)

Basamak Sağlık Hizmetleri (Otizm Tarama ve Takip Programı)

1. Basamak Sağlık Hizmetleri (Otizm Tarama ve Takip Programı)

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik hizmetler kapsamında Sağlık Bakanlığının 16.10.2025 tarih ve E-96867468 sayılı yazısına istinaden; Aile Hekimliği Bilgi Sistemi üzerinden yürütülen otizm taramalarının daha etkin bir şekilde yapılması ve sürecin takip edilebilmesi için "Otizm Tarama ve Takip Programı" hazırlanmış, Hastalık Yönetim Platformu'na entegrasyonu tamamlanmış ve 15 Ekim 2025 tarihinde aile hekimlerinin kullanımına açılmıştır.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler: Adana ilindeki aile hekimliği sistemine kayıtlı olan ve 18-48 ay aralığında bulunan tüm çocuk nüfusu bu tarama programına dahildir.

"2025 yılı itibariyle tarama yaş aralığı 18–36 aydan 18–48 aya çıkarılmıştır."

Ön Değerlendirme Süreci: Program kapsamındaki ilk tarama ve ön klinik değerlendirme, çocuğun resmi olarak kayıtlı olduğu aile hekimi tarafından bizzat gerçekleştirilir.

Sunulan Hizmetin İçeriği:

- a) Eğitim: Birinci basamaktaki aile hekimleri ve yardımcı sağlık personeline yönelik periyodik eğitimler düzenlenerek sahada tarama etkinliğinin en üst seviyede tutulması sağlanır.
- b) Erken Tanı ve Müdahale: Aile hekimince yapılan değerlendirmede risk saptanan olgular, vakit kaybetmeksizin Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları uzmanına yönlendirilir. Velinin rızası doğrultusunda aile hekimi, sistem üzerinden randevu oluşturabilmektedir. Riskli olarak kaydedilen her olgu, İl Sağlık Müdürlüğü Otizm Koordinatörlüğü bilgi sistemine iletilir. Randevu alınmaması durumunda il/ilçe otizm koordinatörleri aile ile doğrudan iletişime geçerek randevu sürecini tamamlar. Bu rehberlik süreci hakkında aile hekimi tarafından ebeveynlere ön bilgilendirme yapılır.
- c) Muayene ve Gelişimsel Değerlendirme: Aile hekimi, çocuğun detaylı anamnezini alır, fiziksel muayenesini yapar ve gelişimsel basamak kriterlerine göre takibini gerçekleştirir.
- d) Takip ve Değerlendirme: Randevusu tanzim edilen riskli vakalar, ilgili çocuk ve ergen psikiyatristi tarafından muayene edilir. OSB tanısı kesinleşen çocukların tedavi, rehabilitasyon ve klinik takip programı uzman hekimce başlatılır.

Sunulan Hizmetin İşleyiş Süreci:

İlçe Sağlık Müdürlüğü/ Toplum Sağlığı Merkezlerine bağlı Aile Sağlığı Merkezlerinde görev alan aile hekimleri tarafından "Otizm Tarama ve Takip Modülü" ile aile hekimliği birimine kayıtlı 18-48 ay arasındaki çocukların 18, 24 ve 36. aylarda olmak üzere 3'er aylık periyotlarla taramaları yapılmaktadır. Yapılan taramalar neticesinde risk tespit edilen çocuklar aile ile işbirliği kurularak ilimiz Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Hastanesi ve Şehir Hastanesi Çocuk Psikiyatri

Polikliniğinden aile hekimleri tarafından randevuları alınarak yönlendirmeleri yapılmaktadır. Randevuları alınan çocukların ilgili kliniğe başvuru yapıp yapmadığı otizm il ve ilçe koordinatörleri tarafından sistem üzerinden takibi yapmakta, ihtiyaç halinde tekrardan randevuları alınmaktadır.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

5.3. Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Hizmet Kapsamı

Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM); özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma alanlarında bireylere ve ailelerine bedelsiz hizmet sunan resmi kamu kurumlarıdır. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylere yönelik olarak bu merkezlerce sağlanan başlıca kurumsal destekler; kişilerin eğitsel performans düzeylerinin saptanarak en uygun eğitim ortamlarına yönlendirilmeleri, özel eğitim sınıfları ile resmi okullarda görevli öğretmenlere, idarecilere ve velilere yönelik müşavirlik (teknik rehberlik) hizmetleri, psikolojik danışmanlık uygulamaları ve toplumsal farkındalık kazandırmaya dönük kurs, seminer ve atölye organizasyonlarından oluşmaktadır.

5.3.1. Sunulan Hizmetlerden Yaralanacak Bireyler ve Başvuru Koşulları

- Otizm spektrum bozukluğu olan 0-99+ yaş aralığındaki tüm bireyler,
- Zorunlu öğrenim çağında olup örgün eğitime devam eden öğrenciler,
- Örgün eğitim süreci tamamlanmış olsa dahi destek eğitim/rehabilitasyon desteğine gereksinim duyan kişiler,
- Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin anne, baba ve yasal vasileri bu hizmetlerin doğrudan hedef kitlesidir.

RAM hizmetlerinden ve yönlendirmelerinden yararlanabilmenin temel yasal koşulu; kişinin otizm spektrum bozukluğu tıbbi tanısını gösterir, tam teşekküllü bir hastaneden alınmış geçerli bir **ÇÖZGER (Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu)** veya yetişkinler için **Engelli Sağlık Kurulu Raporu**na sahip olmasıdır.

Ayrıca, örgün eğitimine devam eden öğrencilerin okul kayıtlarının aktif olması ve söz konusu okul yönetimi ile ilgili RAM arasındaki resmî koordinasyonun sağlanması zorunludur. Merkez ilçe sınırları uzağında yaşayan veya online/bireysel randevu imkânından faydalanamayan aileler, çocuklarının kayıtlı olduğu okul idaresi aracılığıyla yapılacak resmi yazışmalar (DYS - Doküman Yönetim Sistemi) üzerinden inceleme randevusu talep edebilmektedir.

Eğitsel tanılama maksadıyla merkeze yönlendirilen öğrencilerin durum tespitleri, kurum bünyesinde görev alan uzman özel eğitim öğretmenleri tarafından gerçekleştirilir. Nesnel performans değerlendirmesinin ardından, öğrencinin öncelikli gereksinimleri gözetilerek şahsa özel bir "Eğitsel Değerlendirme Raporu" ve "Eğitim Planı" hazırlanır. Alınacak destek eğitimin süresi, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca onaylanmış olan standart modül süreleri kadardır. İlgili modül süresinin tamamlanması, alınan eğitimin çocuğun gelişimsel basamaklarında artık bir fayda sağlamaması veya velinin söz konusu desteği kendi rızasıyla/yazılı beyanıyla sonlandırmak istemesi hâllerinde sunulan hizmet kesilmektedir.

5.3.2. Ailelere Sunulan Rehberlik ve Özel Eğitim Hizmetlerinin Ayrıntıları

Kuruma yapılacak ilk müracaatlarda ve dosya açılışlarında velinin/vasinin bizzat adli ve resmi belgelerle merkeze gelmesi şartı aranırken; takip eden periyodik inceleme, yenileme ve randevu işlemleri Millî Eğitim Bakanlığının **"ramdevu.meb.gov.tr"** platformu üzerinden çevrim içi (online) olarak gerçekleştirilebilmektedir.

5.3.3. Mevcut Hizmet Türleri

- **Eğitsel Değerlendirme ve Kuruma Yönlendirme:** Öğrencilerin akademik, bilişsel ve sosyal öğrenme kapasiteleri, mevcut tıbbi tanıları da dikkate alınarak uzman kurulca ölçülür. Elde edilen veriler ışığında, birey için en üst düzeyde yarar sağlayacak eğitim ortamı (tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme, özel eğitim sınıfı, özel eğitim uygulama okulu I. II. veya III. kademe vb.) tespit edilerek yerleştirme adımları başlatılır.
- **Aile Danışmanlığı ve Eğitimleri:** Ebeveynlerin tanı sonrası uyum sürecini sağlıklı atlatabilmeleri, hukuki, sosyal ve ekonomik hakları hakkında bilinçlenmeleri ve çocuklarının

ev ortamındaki öz bakım ile akademik eğitimlerini nasıl destekleyebileceklerini öğrenmeleri amacıyla periyodik aile eğitimleri düzenlenir.

- **Psikolojik Rehberlik:** Ailelerin tanı ve kabullenme süreci sonrasında karşılaştığı sosyo-psikolojik ve duygusal güçlükleri aşmaları amacıyla, RAM bünyesindeki rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından profesyonel psikolojik danışmanlık hizmeti tahsis edilir.
- **Kurs ve Seminer Etkinlikleri:** Adana il genelinde otizm spektrum bozukluğu özelinde doğru ve bilimsel farkındalığı inşa etmek, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşim kalitesini artırmak ve yeni öğretim modellerini paylaşmak üzere yaygın eğitim faaliyetleri tertiplenir.
- **Müşavirlik (Konsültasyon) Faaliyetleri:** Resmi ve özel okullarda bünyesinde OSB tanılı öğrenci barındıran idari kadroya, sınıf öğretmenlerine ve öğrencilerin ailelerine, eğitim süreçlerini daha profesyonel ve verimli yönetebilmeleri maksadıyla uzmanlarca metodolojik ve teknik destek sunulur.
- **İrtibat ve Eş Güdüm:** Kurumsal hizmetlere erişim noktasında ailelerin kurumlarda yaşadığı olası bürokratik aksaklıkları hızlıca çözüme kavuşturabilmek için kurumlar arası iletişimi sağlayan özel koordinasyon görevlileri hizmet vermektedir.

5.3.4. Süreç İşleyişi, Değerlendirme ve Yerleştirme

Eğitsel performans ölçümlerinin neticesinde RAM uzmanları, kişinin ihtiyacına en uygun yanıtı veren öğrenim ortamını raporlaştırır. Kesin okul/sınıf yerleştirme kararı ise, hazırlanan bu eğitsel raporun il veya ilçelerde kurulan **"Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu"** tarafından incelenip onaylanmasıyla resmiyet kazanır. Sürecin tüm aşamalarında şeffaflık ve çocuğun üstün yararı gözetilerek müşavirlik ve izleme uygulamaları aktif biçimde devrede tutulur.

5.3.5. Özel Eğitim Sınıflarına Yönelik Kurumsal Rehberlik

Okullarda faaliyet gösteren özel eğitim sınıflarındaki öğrencilerin akademik başarıları kadar, sosyal, uyumsal ve duygusal gelişimleri de RAM uzmanlarınca yakından izlenir. Sınıftan sorumlu özel eğitim öğretmenlerine kriz yönetimi, **BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı)** hazırlanması/uygulanması ve alternatif öğretim yöntemleri hakkında teknik aktarımlar ve rehberlik sağlanır. Bu yapı içerisinde aile-okul uyumunun en üst düzeye çekilmesi hedeflenir.

5.3.6. Seminer, Farkındalık ve Beceri Atölyeleri

Hem öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini hem de ailelerin ebeveynlik kapasitesini artırmak üzere çeşitli temel konular (Uygulamalı Davranış Analizi - UDA, olumsuz davranışların kontrolü, sınıf idaresi vb.) etrafında uygulamalı atölyeler düzenlenir. Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin öz bakım becerilerini, alıcı ve ifade edici dil kapasitelerini, iletişim ve sosyal becerilerini ev ortamında da destekleyecek uygulamalı eğitim kursları hayata geçirilir.

5.3.7. Fiziki Erişilebilirlik ve Diğer İmkanlar

Eğitim kurumlarındaki fiziki ortamlar, otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin duyusal eşikleri, hassasiyetleri ve fiziksel güvenlik gereksinimleri (uygun ışıklandırma, gürültü kontrolü, mekân düzenlemesi ve uyaranların azaltılması) dikkate alınarak tasarlanmaktadır. Taşımalı eğitim sistemi kapsamına alınan, resmi özel eğitim sınıflarındaki ve özel eğitim uygulama okullarındaki tüm özel gereksinimli öğrencilere, yasal mevzuat gereği **ücretsiz ulaşım (servis) hakkı** ve **ücretsiz öğle yemeği** imkânı tahsis edilmektedir.

5.3.8. Sunulan Hizmetin Başlaması ve Sona Ermesi

Eğitsel destek hizmetleri, bireyin zorunlu öğrenim çağında bulunduğu ve resmi komisyonlarca eğitim desteğine ihtiyacı olduğu saptandığı sürece kesintisiz devam eder. Eğitim kademelerinden mezuniyet, yasal yaş sınırının tamamlanması, başka bir şehre taşınma nedeniyle nakil veya RAM tarafından

yapılan periyodik yıllık yeniden incelemeler sonucunda kişinin artık özel eğitim desteğine ihtiyaç duymadığı yönünde karar verilmesi (akranlarıyla eşit düzeye gelmesi) hâllerinde sunulan resmi hizmet sonlandırılır.

5.3.9. RAM Başvurusu İçin Hazırlanması Gereken Evraklar

- **Kurumsal Yetki Alanı:** Örgün eğitime devam eden (okula giden) bireyler için öğrenim gördüğü okulun bağlı olduğu ilçe RAM'a; okul çağı dışında kalan veya herhangi bir kuruma kayıtlı olmayan bireyler için ise MERNİS ikamet adresinin bulunduğu ilçenin yetki alanındaki RAM'a başvuru yapılmalıdır.
- **Tıbbi Rapor:** Bireyin otizm spektrum bozukluğu tanısını, özel gereksinim kodunu ve geçerlilik süresini açıkça gösteren güncel **ÇÖZGER** veya **Engelli Sağlık Kurulu Raporu** aslı ya da e-Devlet çıktısı ibraz edilmelidir.
- **Kimlik Belgeleri:** Bireyin ve müracaat eden velinin/kanuni vasisinin resmi T.C. kimlik belgesi.
- **Vesayet Belgesi (Gerekli Hallerde):** Anne-baba dışında başvuru yapacak kanuni vasiler için mahkemece düzenlenmiş aktif vasilik kararı belgesi.
- **Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu:** İlk inceleme hariç, ara dönem yeniden incelemelerinde öğrencinin kayıtlı olduğu okul tarafından doldurulan ve DYS üzerinden RAM'a gönderilen resmi form.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ

5.4. Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde; Gençlik Hizmetleri, Spor Hizmetleri ve Yurt Hizmetleri olmak üzere iki ana hizmet birimi üzerinden kamusal faaliyetler yürütülmektedir.

Özel gereksinimli ve engelli vatandaşlarımızın, söz konusu ana hizmet birimlerince yürütülen faaliyetlere yönelik şahsi, veli/vasi kanalıyla veya kurumsal müracaatları doğrultusunda, başvuru konuları ilgili birimler tarafından titizlikle değerlendirilmektedir. Bakanlığımızın ve İl Müdürlüğümüzün görev, yetki ve sorumluluk alanı çerçevesinde müracaatların çözüme kavuşturulması ve taleplerin karşılanmasına yönelik gerekli tüm kurumsal çalışmalar yürütülmektedir.

5.4.1. Hizmet Başkanlıkları ve Sunulan Faaliyet Modelleri

A) Yurt Hizmetleri ve Gençlik Hizmetleri Birimleri:

Gençlik Hizmetleri birimi bünyesinde faaliyet gösteren Gençlik Merkezleri aracılığıyla; otizm spektrum bozukluğu ve diğer özel gereksinim alanlarına sahip bireylerin sosyal uyumlarını ve akran etkileşimlerini desteklemek amacıyla aşağıdaki faaliyetler yürütülmektedir:

- **Ulusal ve Yerel Kamp Faaliyetleri:** Bakanlık mevzuatı çerçevesinde uygun dönemlerde düzenlenen engelsiz gençlik kampları uygulamaları,
- **Sosyal ve Sanat Odaklı Kurslar:** Bireysel gelişim ve motor becerileri destekleyici resim, müzik, enstrüman ve el sanatları atölyeleri,
- **Sosyo-Kültürel Etkinlikler:** Çocuk oyunları, yüz boyama, el baskısı, sinema gösterimleri, kulüp faaliyetleri ve akran etkileşimini artırıcı eğitsel etkinlikler.
- **Yurt Hizmetleri**, öncelikli ve ağırlıklı olarak yükseköğrenim (üniversite) öğrencilerine barınma ve kütüphane/sosyal alan hizmeti sunmaktadır. Bununla birlikte; resmi kurum ve kuruluşlarca başvuru yapılması kaydıyla, gençlik, spor, rehabilitasyon veya sosyal entegrasyon amaçlı olarak Adana iline gelen resmi ekiplere ve sporcu kafilelerine, yükseköğrenim kurumlarının yaz tatili dönemlerinde ya da kapasite durumunun elverdiği ölçüde eğitim-öğretim dönemi içerisinde geçici konaklama imkânı tahsis edilebilmektedir.

B) Spor Hizmetleri Müdürlüğü

Adana ili genelinde Müdürlüğümüze bağlı stadyumlar, olimpik ve yarı olimpik yüzmehavuzları, spor salonları ile tüm spor tesislerimizde toplumun farklı kesimlerine yönelik sportiffaaliyetler aktif bir şekilde sürdürülmektedir

Başvuru Merkezi

e-Devlet üzerinden Spor Bilgi Sistemi aracılığıyla yapılmaktadır.

“ https://www.turkiye.gov.tr/gsb-spor-bilgi-sistemi”

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

İŞKUR
TÜRKİYE İŞ KURUMU

ADANA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

5.5. Adana Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü (İŞKUR)

Hizmet Kapsamı:

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından sunulan kurumsal faaliyetlerin odağında iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri yer almaktadır. "Her Engellinin Bir İş Koçu Olacak" vizyonu doğrultusunda, engelli vatandaşlarımızın istihdam edilebilirliklerini artırmak ve onlara özel destek sağlamak amacıyla hayata geçirilen "Engelli İş Koçluğu" modeli, Adana Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve bağlı hizmet merkezlerinde aktif olarak uygulanmaktadır.

5.5.1. Engelli İş Koçluğu

Hizmet Kapsamı:

Özel gereksinimli bireylerin işgücü piyasasına girişlerinde, işe yerleşmelerini müteakip adaptasyon süreçlerinde ve sürdürülebilir engelli istihdamının tesis edilmesinde uygulanan profesyonel bir destekli istihdam metodudur. Bu kapsamda görev yapan Engelli İş Koçlarına, dezavantajlı gruplarla iletişimi güçlendirmek adına işaret dili eğitimleri dahil olmak üzere kapsamlı formasyonlar sağlanmaktadır.
Engelli İş Koçluğu uygulaması dahilinde özel gereksinimli iş arayanlara yönelik aşağıdaki kurumsal faaliyetler yürütülmektedir:

- İş arama becerileri, özgeçmiş (CV) hazırlama ve mülakat teknikleri eğitimleri,
- Bireysel özelliklere uygun mesleki yönlendirme çalışmaları,
- İŞKUR aktif işgücü programlarına (kurs ve projelere) yönlendirme,
- Açık iş ilanları ve işveren talepleri hakkında anlık bilgilendirme,
- Kamu veya özel sektörde uygun kadrolara işe yerleştirme hizmetleri.

5.5.2. Kurumsal Programlar ve İstihdam Modelleri

Adana Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından engelli bireylerin iktisadi hayata entegrasyonunu sağlamak üzere iki ana başlık altında programlar yürütülmektedir:

1) İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

- **Engelli İş Koçluğu (Destekli İstihdam Modeli):** İş arayan ile iş koçunun birebir eşleştiği danışmanlık modeli.
- **İşveren Odaklı İş Koçluğu:** Engelli çalıştırmakla yükümlü işverenlere yönelik danışmanlık ve kontenjan takibi.
- **Meslek Danışmanlığı:** Mesleki eğilimlerin ve geleceğin mesleklerinin tanıtılması süreci.
- **İş Kulübü Eğitimleri:** Yoğunlaştırılmış ve motivasyon odaklı simülasyon eğitimleri.

2) Aktif İşgücü Programları

- **İşbaşı Eğitim Programları (İEP):** İşyerinde pratik deneyim kazandırmayı amaçlayan programlar.
- **Engelsiz İşgücü Uyum Programları (EİUP):** Kamu kurumları iş birliğiyle yürütülen uyum modelleri.
- **Toplum Yararına Programlar (TYP):** Kamusal hizmetlerin desteklenmesine yönelik dönemsel istihdamlar.
- **Engelli Kendi İşini Kurma Hibe Projesi Destekleri:** Girişimci engellilere yönelik sermaye destekleri.

5.5.3. İstihdama Hazırlık ve Süreç İşleyişi

A) Engelli İş Koçluğu Süreç Adımları

Adana İŞKUR İl Müdürlüğü veya hizmet merkezlerine müracaat eden engelli vatandaşların izleyeceği kurumsal adımlar aşağıda sıralanmıştır:

1.Kuruma Giriş ve Sıra Alımı:KİOKS İşlemleri.
Vatandaş, İŞKUR hizmet binasına giriş yaptıktan sonra güvenlik personeli nezaretinde KİOKS cihazından T.C. kimlik numarası ile giriş yaparak "İş Arayan İşlemleri" menüsünden sıra numarası alır.

2.İlk Danışman Yönlendirmesi: Kayıt Kontrolü.
Sistemde önceden engelli kaydı bulunan bireyler, doğrudan kendilerine tanımlı Engelli İş Koçunun oda ve isim bilgisiyle danışmanlarına yönlendirilir. İlk defa kayıt yaptıracaklar ise ön görüşme için uygun durumdaki İş ve Meslek Danışmanına aktarılır; burada yapılan ön profillemenin ardından kişi Engelli İş Koçuna devredilir.

3.Mevzuata Uygunluk ve Sağlık Raporu Analizi: Yasal Kriter Kontrolü.
Engelli İş Koçu tarafından bireyin ibraz ettiği ÇÖZGER veya Yetişkin Engelli Sağlık Kurulu Raporu incelenir. Bu aşamada; engel oranının en az %40 olması, ÇÖZGER raporu olanların 18 yaşını doldurmuş olması, raporun asıl/aslı gibidir onaylı olması, süreli raporlarda geçerliliğin devam etmesi ve raporda "çalışamaz" ibaresinin bulunmaması kriterleri aranır. Eksiklik varsa yeni rapor tavsiyesinde bulunulur; şartlar uyuyorsa engelli kaydı kesinleştirilir.

4.Profillendirme ve İstihdam Eşleştirmesi:İş İlanı Yönlendirmesi.
Kaydı onaylanan kişinin yaşı, eğitim düzeyi, engel grubu, mesleki tecrübesi ve ilgi alanları İŞKUR sisteminde profillendirilir. Elde edilen veri seti doğrultusunda uygun kamu veya özel sektör açık iş ilanları taranarak şahsa özel işe yönlendirme (takdim formu) işlemleri gerçekleştirilir.

5.Kurs, Eğitim ve Alternatif Kanallara Erişim: Kapasite Geliştirme.
Mesleki niteliğini artırmak isteyenler İşbaşı Eğitim Programlarına (İEP) yönlendirilir. Kamuda istihdam hedefleyenlere EKPSS, başvuruya açık kamu ilanları takip yöntemleri aktarılır. Açık olan İUP, EİUP ve TYP başvuruları sisteme girilir. Geçmiş çalışma öyküsü olanların işsizlik ödeneği hak edişleri kontrol edilerek müracaatları alınır. İş arama motivasyonunu artırmak isteyenler ise İş Kulübü eğitimlerine dahil edilir.

B) İşverenlere Yönelik Engelli İş Koçluğu Hizmetleri
Türkiye'de engelli bireylerin istihdamı, **4857 sayılı İş Kanunu'nun 30'uncu maddesinde** düzenlenen yasal kota sistemi çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda yükümlülükler şu şekildedir:

- **Özel Sektör İşyerleri:** 50 veya daha fazla işçi çalıştırılan (tarım ve orman işyerlerinde 51 veya daha fazla) işletmelerde **%3 oranında** engelli işçi çalıştırılması zorunludur.
- **Kamu İşyerleri:** Kontenjan dahilinde **%4 oranında** engelli işçi çalıştırma yükümlülüğü mevcuttur.

Söz konusu yasal kotaların takibi, açık kontenjanların kapatılması ve engelli iş arayanlar için yeni istihdam alanlarının oluşturulması Adana İŞKUR İşveren Danışmanları ve Engelli İş Koçları tarafından koordineli olarak yürütülür.

C) İş Kulübü Faaliyet Modeli
İş Kulüpleri; iş bulmakta zorlanan, yoğunlaştırılmış destek ve motivasyona ihtiyaç duyan iş arayanlara yönelik düzenlenen **3-4 gün süreli, interaktif ve uygulamalı grup çalışmalarıdır.**

D) Meslek Danışmanlığı Uygulamaları
Öğrencilerin, velilerin ve eğitimcilerin katılım sağlayabildiği bu hizmet modelinde; bireylerin kendilerini tanımaları, yeteneklerini keşfetmeleri ve geleceğin mesleklerine yönelmeleri amaçlanır. Süreçte **MYTB (Mesleki Yeterlilik Test Bataryası)** uygulanarak bireyin hangi mesleki alanlarda daha yatkın ve başarılı olabileceğine dair bilimsel analizler sunulur.

5.5.4. Aktif İşgücü Programları Kurumsal Şartları

a) İşbaşı Eğitim Programları (İEP)

- **Kriter:** Özel sektörde en az 5 çalışanı bulunan işyerlerinde düzenlenebilir.
- **Süre:** Mesleğe göre 3 ila 9 ay arasında değişkenlik gösterir.
- **Finansman:** Katılımcıların Genel Sağlık Sigortası (GSS) primleri ile günlük cep harçlıkları program süresince İŞKUR tarafından karşılanır.
- **İstihdam Taahhüdü:** Programı tamamlayan kişilerin, ilgili işveren tarafından program süresinin en az iki katı kadar süreyle sigortalı olarak istihdam edilmesi yasal zorunluluktur.

b) Engelsiz İşgücü Uyum Programları (EİUP)

- **Kapsam:** Kamu kurum ve kuruluşlarındaki temizlik, bakım ve destek hizmetlerinin yürütülmesine yönelik personel desteğidir.
- **Çalışma Düzeni:** Katılımcılara haftada 3 gün çalışma imkânı sunulur ve GSS primleri karşılanır.
- **Ödeme Cetveli:** Katılımcılara hak ettikleri çalışma günleri için **günlük 1.375,00 TL** ödeme gerçekleştirilir. Üniversite öğrencilerine yönelik uygulanan versiyonu "İŞKUR Gençlik Programı" olup, öğrencilerin akademik başarılarına maddi destek sağlamayı amaçlar.

c) Toplum Yararına Programlar (TYP)

- **Kapsam:** Çoğunlukla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların hizmetli/temizlik personeli ihtiyacını karşılamak üzere kamu kurumlarında prim ve asgari ücret ödemesiyle uygulanan dönemsel programlardır.
- **Süre Sınırı:** Bir katılımcı bu programdan en fazla 9 ay süreyle faydalanabilir.

d) Engelli Kendi İşini Kurma Hibe Projesi Destekleri

Kendi işletmesini açmak isteyen engelli girişimcilere yönelik sunulan mali destek modelidir. Proje bütçe kalemleri, kurulacak işin niteliğine göre mevzuat çerçevesinde belirlenmektedir.

Başvuru Şartları: 18 yaşını tamamlamış olmak, İŞKUR'a engelli statüsünde kayıtlı olmak, Girişimcilik Eğitimi Sertifikasına sahip olmak, icra dosyasının bulunmaması, vasi atamasının yapılmamış (tasarruf ehliyetine sahip) olması, üzerine kayıtlı aktif bir işletmenin bulunmaması ve kurulacak işle ilgili zorunlu mesleki/ustalık belgelerine sahip olmak.

Başvurular, e-Devlet kapısı üzerinden çevrim içi (online) olarak yılın belirlenen 4 döneminde alınır. Başvuru rehberleri **www.iskur.gov.tr** duyurular kısmında yayımlanmakta olup, Engelli İş Koçları proje yazım sürecinde teknik destek sunmaktadır.

Genel Başvuru, İzleme ve Hizmetin Sonlandırılması:

İzleme ve Uyum Süreci: İstihdamın sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla işe yerleştirme sonrasında hem engelli birey hem de işveren nezdinde periyodik takip ziyaretleri gerçekleştirilir. Hibe desteği ile kurulan işletmeler ise yasal denetim planlaması doğrultusunda düzenli olarak yerinde ziyaret edilerek izlenir.

Hizmetten Yararlanma ve Ön Değerlendirme Kriterleri:

1. **Kayıt Şartı:** 15 yaşını doldurmuş ve İŞKUR sistemine aktif iş arayan olarak kaydolmuş olmak.
2. **Belgelendirme:** En az %40 oranında engel durumunu gösterir yasal rapor hamili olmak.
3. **Çalışabilirlik:** Kişinin tıbbi durumunun, yönlendirileceği iş kolunda çalışmaya engel teşkil etmeyecek düzeyde (raporda çalışabilir onaylı) olması.

Başvuru Merkezleri:

- **Online:** e-Devlet kapısı veya www.iskur.gov.tr internet adresi "İş Arayan" arayüzü,

- **Telefon:** ALO 170 İletişim Hattı,
- **Yüz Yüze:** Adana İŞKUR İl Müdürlüğü ve bağlı hizmet merkezlerindeki Engelli İş Koçları aracılığıyla.

Hizmet Planı ve Sonlandırma: Ön değerlendirmesi yapılan her engelli birey için mesleki hedeflerini, eğitim ihtiyaçlarını, uyum süreçlerini ve takip adımlarını içeren **"Bireyselleştirilmiş Hizmet Planı"** hazırlanır.
Kişinin uygun bir işe yerleştirilmesi, kendi isteğiyle programdan ayrılması, devam/disiplin şartlarına riayet etmemesi, sahte veya geçersiz belge sunulması ya da yönlendirildiği aktif işgücü programının başarıyla tamamlanması durumunda mevcut hizmet dosyası kapatılır. İşe yerleşen bireyler için kurumsal rehberlik ve izleme faaliyeti belirli periyotlarla devam ettirilir.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA

İL KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

5.6. Adana İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Hizmet Kapsamı:

Kültür ve Turizm Bakanlığı mevzuatına, kurumsal işleyişe ve rehber kılavuzun genel formatına tam uyumlu olarak, bu bölümü **Adana İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü** bünyesindeki kurumsal birimler (Adana İl Halk Kütüphanesi, Adana Müzesi vb.)

Otizmli Bireylere Sunulan Hizmet Modelleri

- Kültürel ve Sosyal Etkinlikler
- Gezici Kütüphane Hizmeti
- Müze Eğitim Atölyeleri
- Kitap Okuma ve Edebiyat Etkinlikleri
- Etkileşimli ve Eğitici Atölye Çalışmaları
- Sanatsal Faaliyetler (Kil Baskı, Geleneksel El Sanatları ve Kitap Ayracı Tasarımı)
- Müzik, Ritim ve Orff Eğitimi Etkinlikleri
- Eğitsel Oyun ve Drama Faaliyetleri
- Müze ve Ören Yeri Ziyaretleri
- Sosyo-Sportif Entegrasyon Faaliyetleri

Hizmetin İşleyiş Süreci

Adana İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren **Adana İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü** ile **Adana Müze Müdürlüğü**nün temel gayesi; il sınırları içerisinde ikamet eden Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylerin sosyal, kültürel, sanatsal ve bireysel gelişimlerine katkı sunmak, kütüphane ve nitelikli literatür kullanım alışkanlığı kazandırmak ve toplumsal yaşama aktif, bağımsız katılımlarını en üst düzeyde desteklemektir.

Bu kapsamda organize edilen kurumsal faaliyetlerin içerik planlaması şu şekildedir:

- **Eğitsel ve Etkileşimli Atölyeler:** Özel gereksinimli bireylerin algısal ve duyusal eşikleri gözetilerek, somut ve etkileşimli objeler aracılığıyla bilişsel gelişimi destekleyici eğitsel çalışmalar gerçekleştirilmektedir.
- **Kütüphane ve Okuma Etkinlikleri:** Bireylerin ilgi, eğilim ve yaş gruplarına uygun olarak özel olarak tanzim edilmiş salonlarda kitap okuma seansları düzenlenmekte, kütüphane kültürünün içselleştirilmesi sağlanmaktadır.
- **Gezici Kütüphane Hizmeti:** Sağlık veya lokasyon bariyerleri nedeniyle yerleşik kütüphanelere erişim güçlüğü yaşayan otizmli bireylerin ikamet alanlarına, okullarına veya rehabilitasyon merkezlerine gezici kütüphane araçları sevk edilerek hizmet ayağa götürülmekte ve kurumsal tanıtımlar icra edilmektedir.
- **Müze Eğitimleri ve Sanatsal Faaliyetler:** Adana Müze Müdürlüğü bünyesindeki arkeolojik ve etnografik mirasın tanıtımı uzman rehberler eşliğinde engelsiz gezi programları ile yapılmaktadır. Tanıtımların ardından müze eğitim atölyelerinde; ince motor becerilerini ve estetik algıyı geliştirmeye yönelik **kil baskı uygulamaları**, geleneksel el sanatları demoları ve kitap ayracı tasarımı gibi sanatsal etkinlikler hayata geçirilmektedir.

- **Müzik, Ritim ve Sosyal Uyum:** Katılımcıların işitsel algılarını, koordinasyon becerilerini ve akran etkileşimlerini güçlendirmek amacıyla uzman eğiticiler eşliğinde müzik, ritim, enstrüman tanıma ve eğitsel oyun aktiviteleri yürütülmektedir.

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

5.7. Çukurova Üniversitesi

Hizmet Kapsamı:

Çukurova Üniversitesi (ÇÜ) Hastanesi'nde ve Çukurova Üniversitesi Rektörlüğünde OSB olan bireylere yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çukurova Üniversitesi (ÇÜ) Hastanesi' nde başvuran vakaların değerlendirme ve tanılama süreçleri yürütülmekte, gerekli görülen durumlarda tedavi planlamaları yapılmaktadır. OSB olan bireylere, ÇÜ Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Poliklinikleri bünyesinde hizmet sunulmaktadır.

Çukurova Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı Engelsiz Üniversite Koordinatörlüğü: Çukurova Üniversitesi öğrencisi, personeli ve dış paydaşlarından eğitsel, fiziksel, sosyal, duygusal alanda sınırlılıklar ve engeller yaşayan bireylerin hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli ortamın hazırlanmasını yaşama ve eğitim-öğretim süreçlerine tam katılımlarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alınmakta ve düzenlemeler yapılmaktır. Engelli bireylerin gizliliği, hizmetlerden yararlanılması noktasında gönüllülük, bireysel farklılıklara saygı, akademik fırsat eşitliği, erişilebilirlik, geri bildirime açıklık ve fırsat eşitliği ilkeleriyle çalışmalar sürdürülmektedir.

Engelsiz Yaşam Koordinatörlüğü tarafından **"Beden Eğitimi Yoluyla Otizmli Çocukların Desteklenmesi Projesi"** yürütülmüş, proje ile otizmli çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin güçlendirilmesi, kapsayıcı eğitim alanında toplumsal farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında 3D Tabanlı VR Mobil Uygulaması geliştirilmiş, bu VR tabanlı mobil uygulama, otizmli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin; öğrencilerin fiziksel, sosyal ve bilişsel olarak aktif olabilecekleri kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturulmasına katkı sağlanması amacıyla erişime açık olarak sunulmaktadır.(**VR Platform Erişim Linki:** https://yuemco.github.io/VRApp2/)

Adres: Engelsiz Üniversite Koordinatörlüğü, Türkçe Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER) binası giriş katındadır. Balcalı / Sarıçam-Adana

Telefon: 0322-3386084-2437 **Cep:** 0533-6246188

Hizmetten Yararlanacak Bireyler:

ÇÖZGER raporu veya engelli sağlık kurulu raporu bulunan her birey bu hizmetten yararlanmaktadır.

Başvuru Merkezleri:

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi Online İşlemler: https://balcali.cu.edu.tr/onl%C4%B1ne-%C4%B1slemler/

Adres: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Kampüsü Sarıçam/Adana, Türkiye

Telefon: 0 322 338 60 60-61

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

ADANA
ALPARSLAN TÜRKEŞ
BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

5.8. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi(ATÜ)

Hizmet Kapsamı:

Adana Alparslan Türkeş Üniversitesi bünyesinde otizmli ve diğer engel gruplarındaki öğrencilere akademik, sosyal ve fiziksel alanlarda destek sunulmaktadır. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde, özel gereksinimli bireylere yönelik olarak gerektiğinde üniversite kampüsünün imkânları da kullanılarak ortak projeler ve çeşitli uygulamalar yürütülmektedir.

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı Engelsiz Kampüs Birimi: Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde öğrenim gören engelli öğrencilerin, üniversite çalışanlarının ve kampüsle bağlantılı olan diğer tüm engelli bireylerin akademik, idari, fiziksel, psikolojik, barınma ve sosyal alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek, bu alanda yapılması gereken çalışmaları planlamak, uygulamak, geliştirmek ve çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere Rektörlüğe bağlı olarak faaliyet gösterir.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler:

ÇÖZGER raporu veya engelli sağlık kurulu raporu bulunan her birey bu hizmetten yararlanmaktadır.

Başvuru Merkezleri:

Adres: Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Rektörlüğü Balcalı Mah. Güney Kampüs 10 Sokak No:1U Sarıçam/ADANA
İletişim: engelsizkampus@atu.edu.tr
Telefon: 0322 455 00 00

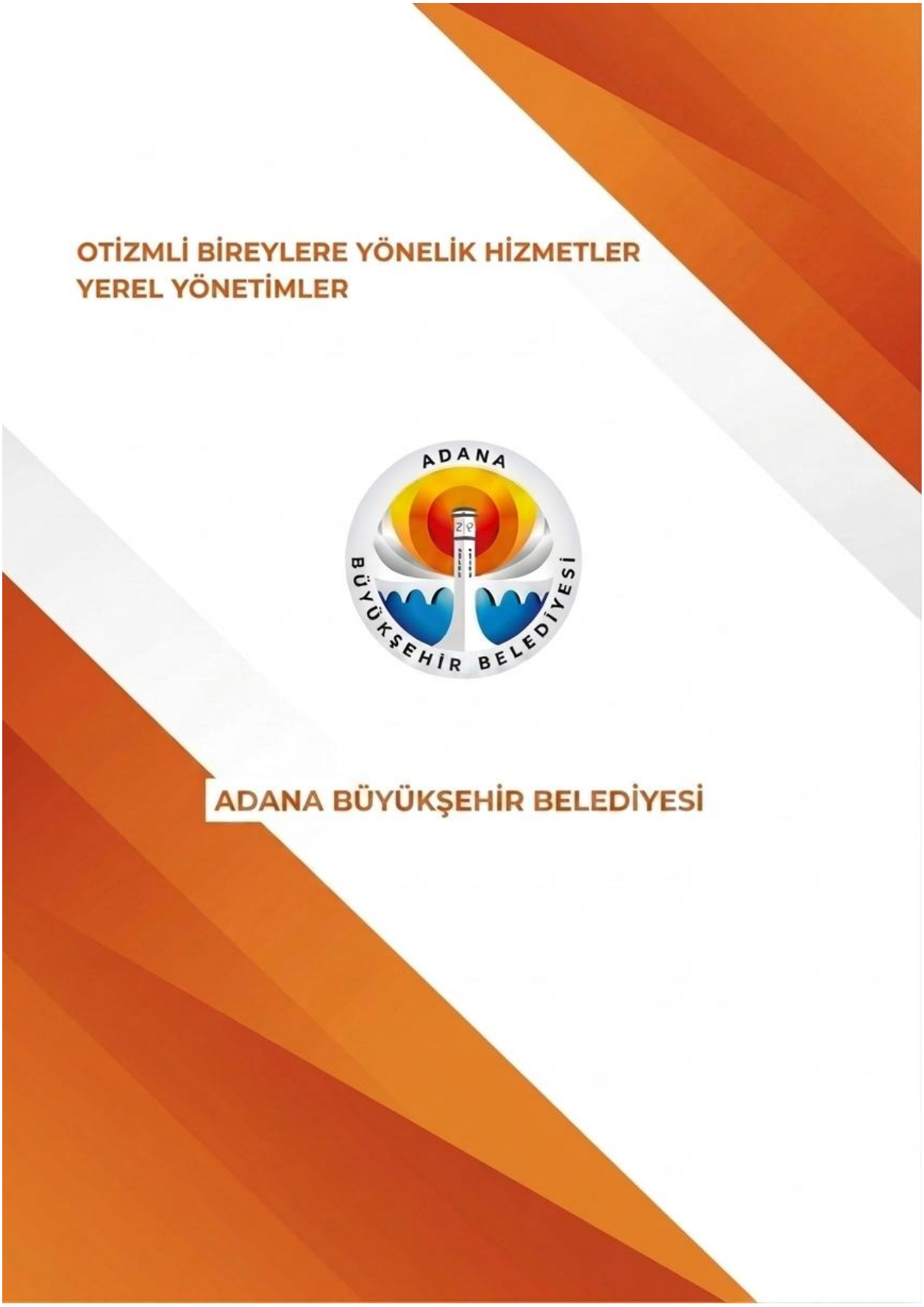

6. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: YEREL YÖNETİMLER

6.1. Adana Büyükşehir Belediyesi

Hizmet Kapsamı:

Özel gereksinimli vatandaşlarımıza daha iyi hizmet verebilmek adına 5378 sayılı Engelliler Hakkında kanun kapsamında 2006 yılında Engelli birimimiz faaliyete geçirilmiştir. Engelli birimimiz mevcut durumda Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığına bağlı Engelli ve Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü olarak hizmetine devam etmektedir.

Belediyemiz özel gereksinimli vatandaşların çağdaş hizmet anlayışı ile kentsel imkanlardan yararlanarak, yaşamlarını güven, sağlık ve mutluluk içinde sürdürmelerini gerçekleştirmede; insan haklarına saygılı ve insan onuruna yakışır olmasını toplumsal bütünleşmeyi sağlayıcı olmasını, fırsat eşitliğine dayalı olmasını, hizmetlerimizin sürdürülebilir ve ulaşılabilir olmasını hedeflemiştir.

Belediyemiz engelli vatandaşlarımızın ulaşılabilirliklerini kolaylaştırmak için; kentimizde bedensel engelli vatandaşlar için kaldırımlarda rampaların yapılmasına, görme engelli vatandaşlar için hissedilebilir yüzey ve trafik lambalarında sesli sistemin yapılmasına, toplu taşıma araçlarımızın engelli kullanımına uygun olmasına azami ölçüde özen göstermiştir. Kurumumuza ait tüm binalarda engelli ulaşılabilirliği sağlanmıştır. Belediyemize başvuran özel gereksinimli vatandaşlarımızın talepleri yasa ve imkanlar dahilinde karşılanmaktadır. Bu bağlamda Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı bulunan bireylerin ve ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda 2023 yılında Otizm Destek Birimimiz faaliyete geçirilmiştir.

OTİZM DESTEK BİRİMİ

Hizmet Kapsamı

Adana Büyükşehir Belediyesi Otizm Destek Merkezi; Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı bulunan bireylerin ve ailelerinin ihtiyaçları doğrultusunda, bireysel farklılıkları gözeten, kapsayıcı ve destekleyici bir anlayışla psikososyal destek, danışmanlık ve atölye hizmetleri sunan bir hizmet birimidir. Merkezimizde, bireylerin yalnızca mevcut becerilerinin desteklenmesi değil; aynı zamanda sosyal, duygusal, fiziksel ve iletişimsel gelişimlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması hedeflenmektedir.

Merkez kapsamında uzman psikolog, psikolojik danışman ve fizyoterapist tarafından yürütülen çalışmalar aracılığıyla bireylerin ihtiyaçları değerlendirilmekte; günlük yaşam becerilerinin, sosyal iletişimlerinin ve çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurma kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik destek sağlanmaktadır. Sunulan danışmanlık hizmetleri ile bireylerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri, özgüvenlerinin güçlendirilmesi ve sosyal yaşama daha etkin katılımlarının desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda planlanan atölye çalışmaları aracılığıyla; üretkenliklerinin artırılması, yeni beceriler edinmeleri, mevcut becerilerini geliştirmeleri ve kendi potansiyellerini keşfetmeleri için fırsatlar oluşturulmaktadır. Atölye süreçleri aynı zamanda bireylerin grup içerisinde çalışma, iletişim kurma, paylaşma, iş birliği yapma ve akranlarıyla etkileşimde bulunma becerilerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır.

Merkezimizde sunulan hizmetlerin önemli bir boyutunu da ailelere yönelik destek çalışmaları oluşturmaktadır. Ailelerin karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkma becerilerinin güçlendirilmesi, ihtiyaç duydukları konularda danışmanlık almaları ve kendilerini yalnız hissetmemeleri amacıyla güvenli, erişilebilir ve destekleyici bir sosyal ortam oluşturulmaktadır. Bu doğrultuda ailelerin bir araya gelerek sosyalleşebilecekleri, deneyimlerini paylaşabilecekleri ve nitelikli zaman geçirebilecekleri olanaklar sunulmaktadır.

Otizmli bireylerin toplum içerisinde akranlarıyla bir arada bulunmalarını ve sosyal çevrelerine daha etkin biçimde katılmalarını destekleyen çalışmalarla, bireylerin sosyal izolasyon riskinin azaltılması ve toplumsal yaşama katılımlarının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda merkezimiz, bireylerin farklılıklarının kabul edildiği, kendilerini güvende ve değerli hissedebilecekleri bir ortam oluşturarak fırsat eşitliğinin desteklenmesine ve kapsayıcı bir toplum anlayışının güçlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Merkezimizin hizmet anlayışı; birey ve aileyi bir bütün olarak ele alan, bireysel ihtiyaçlara duyarlı, hak temelli ve kapsayıcı bir yaklaşım üzerine kuruludur. Bu doğrultuda sunulan tüm hizmetlerde bireylerin güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması, potansiyellerinin desteklenmesi, bağımsız yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitelerinin artırılması temel öncelikler arasında yer almaktadır.

Bu kapsamda Adana Büyükşehir Belediyesi Otizm Destek Merkezi; bireysel danışmanlık ve psikososyal destek hizmetleri, fizyoterapi desteği, beceri ve gelişim odaklı atölye çalışmaları, sosyal uyum ve akran etkileşimini destekleyici faaliyetler ile ailelere yönelik danışmanlık ve sosyal destek çalışmalarını bir arada sunarak otizmli bireylerin ve ailelerinin yaşamlarına çok yönlü katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler

- Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı bulunan bireyler
- Otizm açısından şüphe veya risk taşıdığı düşünülen bireyler
- Otizm tanısı veya şüphesi bulunan bireylerin bakım ve destek süreçlerinde rol alan aile bireyleri ve yakınları
- Sosyal, iletişimsel, davranışsal veya gelişimsel alanlarda desteğe ihtiyaç duyan bireyler
- Bireysel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda atölye çalışmalarından yararlanmak isteyen otizmli bireyler
- Sosyal yaşama uyum, akran etkileşimi ve günlük yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik desteğe ihtiyaç duyan bireyler
- Merkez tarafından sunulan psikososyal destek, danışmanlık, fizyoterapi ve atölye hizmetlerinden yararlanma ihtiyacı bulunan bireyler ve aileleri
- Hizmetlerden yararlanma konusunda herhangi bir yaş sınırlaması bulunmamakta olup, çocukluk, ergenlik, gençlik ve yetişkinlik dönemindeki bireylere yönelik destek sunulmaktadır.

Hizmetin İşleyişi

Adana Büyükşehir Belediyesi Otizm Destek Merkezi'ne başvuran birey ve ailelerin öncelikle genel ihtiyaçları ve merkezin sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanma durumları değerlendirilir. Bireyin ihtiyaçları doğrultusunda uzman psikolog, psikolojik danışman ve fizyoterapist tarafından gerekli yönlendirmeler yapılır ve uygun hizmet planı oluşturulur.

Bireyler, ihtiyaç ve ilgi alanlarına göre bireysel danışmanlık, psikososyal destek, fizyoterapi ve atölye çalışmalarından yararlanabilmektedir. Atölye ve grup çalışmalarında bireylerin sosyal iletişim, akran etkileşimi, günlük yaşam ve beceri gelişimlerinin desteklenmesine önem verilir.

Ailelere de süreç boyunca ihtiyaçları doğrultusunda danışmanlık ve psikososyal destek sunularak, karşılaştıkları güçlüklerle baş etme becerilerinin güçlendirilmesi ve merkezin sunduğu sosyal olanaklardan yararlanmaları sağlanır. Hizmet süreci, bireyin gelişimi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak iş birliği ve düzenli takip anlayışıyla yürütülür.

Başvuru Süreci

Merkezimizden yararlanmak isteyen bireyler ve aileleri, Otizm Destek Merkezimize bizzat gelerek yüz yüze başvuru yapabilecekleri gibi, telefon aracılığıyla da iletişime geçerek başvuru ve hizmetler hakkında bilgi alabilmektedir. Başvurunun ardından bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli değerlendirme ve yönlendirmeler yapılarak uygun hizmetlerden yararlanmaları sağlanmaktadır.

Başvuru İçin Gerekli Belgeler

Başvuru sırasında birey ve ailesine hizmet süreci hakkında bilgi verilerek gerekli muvafakatname/onam formu imzalatılmaktadır. Otizm tanısı bulunan bireylerin başvurusunda tanıyı gösteren sağlık raporu/sağlık kurulu raporunun ibraz edilmesi gerekmektedir.

Adres: Yenibaraj Mahallesi Özdemir Sabancı Bulvarı Dsi 6.Bölge Müd. Aso İşletme No:2 Seyhan/Adana

İletişim: 0322 459 61 05 (Otizm Merkezi)
0322 455 35 00 (Adana Büyükşehir Belediyesi Santral)
ALO:153

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

ADANA
OTİZMLE BARIŞ DERNEĞİ

7. OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

7.1. Otizm Barış Derneği

Hizmet Kapsamı: Otizmli bireylerin ve ailelerinin yaşam kalitesini artırmak amacıyla faaliyet gösteren, gönüllülük esasına dayalı bir sivil toplum kuruluşudur. Dernek; aileleri bilgilendirmekte, hak temelli savunuculuk yapmakta ve toplumsal farkındalığı artırarak kamu kurumlarıyla iş birliği içinde çözümler üretmektedir. Dernek, faaliyetlerini Ulusal Otizm Konfederasyonu'na bağlı olarak yürütmekte ve konfederasyon ile iş birliği içerisinde çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Çalışma alanları şu şekilde sıralanabilir; aileleri bilgilendirmek ve danışmanlık yapmak, otizm farkındalığı çalışmaları yapmak, eğitim seminerleri ve konferanslar vermek, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler yapmak, hak temelli bilgilendirme ve yönlendirme yapmak, kamu kurumları ve yerel yönetimlerle ortak projeler yapmak, yayın, kitap ve eğitim materyali hazırlamaktır.

Hizmetten Yararlanacak Bireyler

- Otizm tanısı almış bireyler
- Otizm şüphesi bulunan çocukların aileleri
- Eğitimciler ve uzmanlar
- Gönüllü olarak destek vermek isteyen vatandaşlar

Hizmetin İşleyiş Süreci

Dernek; aileleri ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirir, eğitim süreçleri hakkında bilgilendirir, haklar konusunda rehberlik eder ve sosyal dayanışmayı güçlendirecek çalışmalara katılım imkânı sunar.

Derneğe Gönüllü Olma Süreci

Otizm konusuyla ilgilenen ve yardımcı olmak isteyen tüm bireyler dernekte gönüllü çalışmalar yapabilir.

İletişim Bilgileri:

E-mail : otizmlebarisdernegiadana@gmail.com
Web : https://otizmlebarisdernegi.org/
YouTube : OtizmleBarisDernegiAdana

OTİZMLİ BİREYLERE YÖNELİK HİZMETLER: ENGELLİ HAKLARI

8. ENGELLİ SOSYAL YARDIMLAR

8.1. Dönemsel Ayni ve Nakdi Sosyal Yardım Modelleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), belediyeler ve ilgili kamu kurumları, engelli bireylerin dönemsel olarak ortaya çıkan ani ihtiyaçlarını hafifletmek amacıyla çeşitli ayni ve nakdi yardım modelleri uygulamaktadır. Nakdi yardımlar kapsamında, kış aylarında yakacak ve yakıt destekleri, eğitim dönemlerinde engelli öğrencilere veya ailesinde engelli bulunan çocuklara yönelik eğitim bursları ile bayram dönemlerinde bağlanan dönemsel harçlıklar yer almaktadır. Ayni yardımlar kapsamında ise, sosyal incelemesi tamamlanan ihtiyaç sahibi engellilere engel durumlarına uygun akülü tekerlekli sandalye, manuel sandalye, hasta yatağı, protez ve işitme cihazı gibi medikal araç-gereç destekleri tamamen ücretsiz sağlanmaktadır. Bunlara ek olarak, kentsel alanlarda akülü sandalye hızlı şarj istasyonlarının işletilmesi, periyodik gıda kolisi dağıtımları ve evden çıkamayacak durumdaki ağır engelliler için doğrudan ikametgahlarına götürülen ev temizliği ile kişisel öz bakım hizmetleri de bu dönemsel destek ağının önemli birer parçasıdır.

9. ENGELLİ HAKLARI

9.1. Engellilerin Eğitimine Yönelik Haklar

Özel eğitime gereksinimi olan engelli bireylerin eğitim hakları yasal güvence altındadır. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından yapılan değerlendirme neticesinde, engelli bireylerin engel durumlarına uygun özel eğitim okullarında veya kaynaştırma/bütünleştirme sınıflarında eğitim görmeleri sağlanır. Özel eğitim okullarına ve sınıflarına devam eden engelli öğrencilerin okullara ulaşımı toplu taşıma araçlarıyla ücretsiz olarak desteklenmektedir. ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen ulusal sınavlarda, engelli adayların engel durumlarına göre uygun fiziki ortam, ek süre ve okuyucu-işaretçi desteği gibi kolaylıklar sunulmaktadır. Yükseköğrenim düzeyinde ise Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü (KYK), yüzde kırk ve üzeri engeli bulunan öğrencilere yurt ve burs başvurularında öncelik tanımaktadır.

9.2. Engellilerin İstihdamına Yönelik Haklar

Engelli bireylerin iş hayatına katılımı yasal kotalar ve özel sınav sistemleri ile desteklenmektedir. 4857 Sayılı İş Kanunu uyarınca, elli ve daha fazla işçi çalıştıran kamu sektörü iş yerlerinde en az yüzde dört, özel sektör iş yerlerinde ise en az yüzde üç oranında engelli personel istihdam edilmesi yasal bir zorunluluktur. Kamuda devlet memuru olarak çalışmak isteyen ve en az yüzde kırk engel oranı bulunan bireyler için Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı (EKPSS) düzenlenmektedir. Kurumlar, engelli personelin engel durumuna göre çalışma yerlerini erişilebilir hale getirmek ve gerekli yardımcı araçları temin etmekle yükümlüdür. Ayrıca engelli çalışanlar, engelliliklerini artırıcı veya ek engel getirici işlerde çalıştırılamazlar.

9.3. Vergi İndirimleri ve Muafiyetler

Engelli vatandaşların üzerindeki mali yükleri hafifletmek adına yasal vergi muafiyetleri uygulanmaktadır. Araç alımlarında sağlanan ÖTV muafiyetinden, yüzde doksan ve üzeri engel oranı bulunanlar doğrudan faydalanabilmektedir; engel oranı yüzde doksanın altında olan bireyler ise raporlarında özel tertibatlı araç kullanılmasına yönelik yasal ibarelerin bulunması şartıyla bu haktan yararlanır ve aynı zamanda Motorlu Taşıtlar Vergisinden (MTV) muaf tutulurlar. Gayrimenkul alanında, 200 metrekareden küçük tek konutu olan engelli bireyler emlak vergisinden muaf kılınmış olup, TOKİ konut projelerinde engelli vatandaşlar için belirli oranda kontenjan ayrılmaktadır. Çalışma hayatında ise engelli çalışanlar veya bakmakla yükümlü olduğu engelli yakını bulunanlar gelir vergisi indiriminden yararlanmaktadır. Ayrıca engellilerin kullanımı için özel üretilmiş araç-gereçlerin alımında KDV muafiyeti uygulanmaktadır.

9.4. Diğer Hizmetler – İndirim ve Muafiyetler

Sosyal, kültürel ve seyahat alanlarında engelli bireylerin yaşamını kolaylaştıracak çeşitli indirim ve muafiyet mekanizmaları işletilmektedir. Şehirlerarası ulaşımda Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları (TCDD), yüksek hızlı trenler dahil tüm hatlarda engelli bireylere ücretsiz seyahat hakkı sunmakta, yüzde elli ve üzeri ağır engellilerin yanlarındaki bir refakatçisi de bu haktan ücretsiz yararlanabilmektedir. Şehirlerarası yolcu otobüslerinde yasal mevzuat uyarınca bilet fiyatı üzerinden engelli indirimi uygulanması zorunludur; Türk Hava Yolları (THY) uçuşlarında da engelli yolculara yönelik indirim tarifeleri mevcuttur. İletişim alanında cep telefonu operatörleri ve internet servis sağlayıcıları engelli vatandaşlara özel indirimli tarifeler sunmaktadır. Kültürel hayata katılımı artırmak amacıyla Devlet Tiyatroları gösterimleri, müze ve ören yerleri ile milli parklara girişler engelli kimlik kartı ibraz edilmek suretiyle ücretsizdir.

9.5. Spor Alanında Tanınan Hak ve Ayrıcalıklar

Spor alanında ilgili kanun uyarınca spor tesislerinin engellilerin kullanımına uygun tasarlanması zorunlu olup, spor tesislerinin farklı engel gruplarının ihtiyaçlarına uygun, ulaşılabilir ve erişilebilir tasarlanmakta; engelli bireylerin spor faaliyetlerine katılımı desteklenmekte, uluslararası organizasyonlarda başarı elde eden engelli sporcular yasal yönetmelikler kapsamında "Devlet Sporcusu" unvanı ve buna bağlı haklardan yararlanabilmektedir.